

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Velja za celo leto.....\$3.00
Za pol leta.....\$1.50
Za New York celo leto.....\$7.00
Za inozemstvo celo leto.....\$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT

NO. 36. — ŠTEV. 36.

NEW YORK, SATURDAY, FEBRUARY 12, 1921. — SOBOTA, 12. FEBRUARJA, 1921.

VOLUME XXIX. — LETNIK XXIX.

PRIHODNI PREDSEDNIK ZA RAZOROŽENJE

PREJE PA JE TREBA SKLENITI Z NEMČIJO MIR. — JAPONSKA VSTAJA PRI SVOJEM PROGRAMU. — HARDING JE MNENJA, DA SE VELESILE NE BODO UPIRALE NAČRTU.

St. Augustine, Fla. 11. februarja. — Stori bom vse, kar se da, da dovedem do sodelovanja Združenih držav pri kateremkoli načrtu za svetovno razoroženje. — S temi besedami je dal bodoči predsednik Združenih držav izraza svojim nazorom glede splošnega razoroženja.

— Za enkrat nisem še v stanu navesti podrobne korake, katere naj bi se storilo v tem oziru, vendar pa brez dvoma odobravam misel da se dovede do razoroženja, katerega naj bi se vdeležili vsi veliki narodi sveta, — je nadaljeval.

Avtoritativno se izjavlja, da bo Harding kot predsednik odobril kongres za narodno razoroženje, na katerem kongresu naj bi bile poleg drugih velesil zastopane tudi Združene države, in ki naj bi razmišljal o praktičnih korakih, da se doseže ta cilj.

Ne temelji postave iz leta 1916, ki dovoljuje izdatke za mornarico, je rezerviran fond \$200.000 za plače in izdatke ameriških zastopnikov na kateremkoli svetovnem kongresu, ki bi bil sklican. — Ta sklad je še vedno na razpolago ter bi bil, če bi predsednik Harding odobril misel, da se tudi Združene države vdeležijo gibanja za splošno razoroženje.

Predsednik Wilson se ni nikdar poslužil tega sklada, kajti Združene države so takoj nato stopile v svetovno vojno. Ko se je ta vojna končala s premirjem, je bil predsednik Wilson tako zelo prepričan o možnosti Lige narodov, da prepreči vse nadaljne vojne, da sploh ni razmišljal o načrtu svetovnega razoroženja.

Vnaprej se lahko reče, da bo nova administracija od prvega začetka skušala dovesti do mednarodnega razoroženja. V ta namen naj bi se podvzelo naslednje korake:

1. — Sprejem resolucije Knoxa, s katero bi se uveljavilo mirovno stanje z Nemčijo in Avstrijo.

2. — Sklicanje kongresa za mednarodno razoroženje.

Novi predsednik je, kot že omenjeno, popolnoma prepričan, da je prišel duševni trenutek, ko bi se lahko pričelo z akcijo za svetovno razoroženje, kajti od vojne izmučeni narodi Evrope bi drage volje sledili vodstvu Združenih držav pri izvedenju te velikanske naloge.

Iz tega vzroka se smatra za verjetno, da bo predsednik Harding petem državnemu departmanta sondiral vlade Anglije, Francije, Italije in Japonske ter stori nato primerne korake za sklicanje mednarodnega kongresa za razoroženje. Novi predsednik je mnjenja, da se velesile ne bodo upirale nobenemu konkretnemu predlogu v tem oziru, kajti tak predlog bi našel pri vseh narodih tako živahen odziv, da bi se vlade ne mogle ustavljati.

Tokio, Japonska, 11. februarja. — Poslanska zbornica je včeraj odklonila z 285 proti 38 glasovi predlog za omejitev oboroževanja, katerega je stavil voditelj opozicije.

General Tsuda je izjavil v imenu vlade, da ne more slednja opustiti načrtov glede mornarice in armade, ker je položaj na Kitajskem in v Sibiriji vse prej kot zadovoljiv.

JE VENDAR VZEL AMERIKANCO.

Washington, D. C., 11. febr. — Za tukajšnje družabne kroge je prišla kot strela iz jasnega neba vest, da sta se poročila Miss Virginia Mackay-Smith ter nemški kapitan Boy-Ed in sierr Berlinu.

Romanca med Miss Mackay-Smith, ki je bila hčerka pokojnega škofa episkopalne cerkve v Philadelphiji ter kapitanom Boy-Ed, nemškim mornarškim atašejem, ki je bil izgnan iz te dežele, ker se je vdeležil zarot za razstreljevanje ladij in municijskih tvornic, je več let stara.

Presenečenje v družbi je imelo svoj vzrok v dejstvu, da se je ameriška deklica, o kateri se je domnevalo, da je patriotična, poročila s človekom, ki je ogrožal nevarnost te dežele ter življenja njenih državljanov v času, ko je bila naša dežela še nevtralna. Boy-Ed je turškega pokolenja po svojem očetu ter je bil ob času njegovega bivanja v Washingtonu zelo priljubljen pri mladih damah radi njegovih dobrih manir ter finega nastopa.

ŽRTEV TORNADA.

Oconee, Ga., 11. februarja. — Danes so dognali, da je tornado, ki je včeraj strahovito divjal po tej okolici zahteval 29 človeških žrtev in sicer enega bekoškega in 28 zamoreev, 44 oseb je bilo ranjenih. Povročena škoda znaša nad pol milijona dolarjev.

PREDNO SE ODLOČITE

za svojo družino sorodnika ali prijatelja naročiti vozni listek, ali poslati denar v domovino, da si ga potnik sam kupi, pišite najprej za tozadevna pojasnila na znanje in sanesljivo trditev.

FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt St., New York

CLEMENCEAU UPA OBISKATI AMERIČANO.

Pariz, Francija, 11. februarja. — Prejšnji ministrski predsednik Georges Clemenceau namerava obiskati Združene države, potem ko se bo vrnil iz Indije, če bo kaj takega dopuščalo njegovo zdravstveno stanje. Pisma, ki so dospela danes od prejšnjega ministrskega predsednika, izjavljajo, da upa dospeti domov krog 15. marca. Če bo v stanu vzporediti potovanje v Ameriko, bo bel naprej na Kitajsko in Japonsko ter s tem zaključil svoje obiske v vseh deželah sveta.

ODSTAVLJEN VODITELJ.

Minneapolis, Minn., 11. febr. — A. C. Townley je bil odstavljen kot vodja Non-Partisan lige v Severni Dakoti ter izjavljajo nekateri njegovi prijatelji, da se bo kmalu umaknil kot načelnik narodne organizacije.

William Lempke, dolgo časa zapnik in desna roka Townleya, je vzel vajo v svoje roke v Severni Dakoti, kjer je bil izvoljen od svojih pristašev na mesto državnega generalnega pravdnika.

POTNIKI,

ki so prišli s parnikom "President Wilson" in "San Giusto" iz Trsta, se zaradi bolezni na obeh parnikih nahajajo v kvarantini za nedoločen čas. Gotovo bodo morali ostati pod zdravniških nadzorov najmanj dva tedna. Toliko na znanje onim, ki pričakujejo potnike, ki so prišli s tem dvema parnikoma.

Frank Sakser State Bank

SPOMENIK, KI OBDAJA LINEOLNOVO ROJSTNO HIŠO.

Slika na desni nam predstavlja hišo v Hodgenville, Ky., v kateri je bil rojen Abraham Lincoln. Leta 1916 so pa na predlog predsednika Wilsona zgradili krog hiše spomenik, katerega vidite na gornji sliki. To se je zgodilo v prvi vrsti zastranega, da se zavaruje Lineolnov rojstni dom pred razpadom.

Spomenik upravlja vlada Združenih držav.

ZAVEZNIKI PRETE NEMŠKI AVSTRIJI

Pravijo, da mora prenehati vse-nemška propaganda. — Ultimatum avstrijskih provinc na vlado.

Dunaj, Avstrija, 11. februarja. — Glasi se, da so poslali zavezniški zastopniki avstrijski vladi poslali, v kateri se protestira proti gibanju, katerega namen je združevanje Avstrije z Nemčijo. Za slučaj, da bi se nadaljevalo s tem gibanjem, pretijo zastopniki zaveznikov s povračilnimi odredbami.

Konferenca provincialnih guvernerjev, ki se je vršila ta teden v Solnogradu, je stavila vladi avstrijske republike zahteve, soglasno s katerimi naj bi se zvezna dovolila za upravo provincialnih vlad potrojila. Razventega se zahteva, naj vlada plačuje polovico plač provincialnih civilnih uradnikov in naj se izroči provincialnim vladam vse dobičke, ki prihajajo iz prodaje stavbinskega lesa. Če ne bo centralna vlada v teku enega meseca sprejela teh zahtev, prete provincialni guvernerji, da bodo posamezne province razpisale svoje lastne davke, uveljavile svojo lastno eksportno in importno carino ter sploh popolno samostojnost glede financ.

Važno za potnike.

Vedel odloka jugoslovanske vlade morajo podaniki Jugoslavije, ako so namenjeni potovati v stari kraj, za dobevo potnega lista predložiti jugoslovanskemu konzulu stari potni list ali krstni list, delavsko ali vojaško knjižico ali domovnico. Brez kakke take listine ne more nikdo dobiti potnega lista za potovanje v Jugoslavijo.

Kdor je tedaj v bližnji bodočnosti namenjen potovati v Jugoslavijo, naj prinese kako tako listino s seboj; ako je pa nima, naj piše županstvu one občine, v katero je pristojen, po domovnico (domovinski list).

Ta odlok sicer sedaj še ni v veljavi, toda v drugi polovici februarja se ga bo gotovo že vpoštevalo.

FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt St., New York

NOV SPOPAD V VLADIVOSTOKU

Neznanci so streljali na ameriške mornarje. — Eden je bil ranjen. — Poročilo ni potrjeno.

Tokio, Japonsko, 11. februarja. — Tukajšnji časopis "Ahasi Simbun" je dobil poročilo, da so neznanči oddali v torek ob enajstih ponoči na pet ameriških mornarjev več streliv. Eden mornarjev je bil težko, dva pa lahko ranjena.

Ameriški mornarji so zatem s pomočjo treh ruskih policistov aretirali tri ruske častnike, ki so svoj čas služili generala Kappela, poveljniku zapadnih čet omske armade.

Vodilni krogi v Vladivostoku so mnjenja, da so napad inscenirali komunisti v namenu, da se postori razmerje med Japonsko in Ameriko.

WSS WSS WSS WSS WSS WSS WSS

DENARNE POŠILJATVE V ISTRO, NA GORIŠKO IN NOTRANJSKO.

Izvršujemo denarna izplačila popolnoma zanesljivo in sedanjim razmeram primerno tudi hitro po celi Istri, na Goriškem in tudi na Notranjskem, po ozemlju, ki je zasedeno po italijanski armadi.

Včeraj smo računali za pošiljatve italijanskih lir po sledečih cenah:

50 lir		\$ 2.40
100 lir		\$ 4.20
300 lir		\$ 12.00
500 lir		\$ 20.00
1000 lir		\$ 39.00

Vrednost denarju sedaj ni stalna, menja se večkrat nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej.

Mi računamo po ceni istega dne, ko nam poslani denar dosepe v roke.

Denar nam je poslati najbolj po Domestic Postal Money Order, ali pa New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt St., New York

OBNOVITEV RUSKO-LAŠKE TRGOVINE

Čičerin je vprašal grofa Sforzo, zakaj Italija ne obnovi trgovskih zvez z Rusijo.

London, Anglija, 11. februarja. — Neko poročilo iz Rima pravi, da je vprašal ruski zunanji minister Čičerin brzojavni ministru italijanskega zunanjega ministra Sforzo, zakaj neče spustiti Italija v trgovske zveze z boljševiško Rusijo in zakaj neče Italija pustiti v svoje ozemlje ruske misije.

Rimski vodilni krogi pravijo, da ni nobene zapreke glede obnove trgovskih zvez med Rusijo in Italijo, pristavljajo pa, da jim ni ničesar znanega o misiji, katero nameravajo poslati boljševiki v Italijo.

Včeraj je došel v Ameriko novi italijanski poslanik Rolandi Ricci Prijatelji so mu priredili veličasten sprejem v čakalnici na pomolu Royal Mail Steamship Line. Poslanik se je pripeljal s parnikom "Duca d'Aosta" iz Genove. Novi poslanik je član italijanskega senata ter je bil intimen prijatelj Giolittija.

PROTI ŠPANSKIM TERORISTOM.

Sevilla, Španija, 11. februarja. — Včeraj so se sestali guvernerji vseh andaluzijskih provinc ter postavili natančen načrt, kako bodo v bodoče postopali proti terorizmu španskih sindikalistov. Petinpetdeset ekstremistov bo najbrže že tekom prihodnjega tedna obsojenih na smrt.

SMET V SODNI DVORANI.

Ann Harbor, Mich., 11. febr. — Ko je prišla v sodišče, da priča za svojo hčerko, katero je tožil mož na ločitev zakona, se je Mrs. James McCall mrtva zgrudila na tla.

ROJAKI, NAROČATE SE NA "GLAS NARODA", NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDRUŽENIH DRŽAVAH.

FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt St., New York

POROČILA IZ DELAVSKEGA SVETA

NARODNA PLAČILNA LESTVICA BO OSTALA. — VEDNO VEČ JE DELA IN MANJ NEZAPOSLTENOSTI. — PIVOVARNARI IN NJIH DELAVCI. — SKRČENJE PLAČE IN ODPRAVA BONUSA.

Chicago, Ill., 11. februarja. — Narodni dogovor med železniciami ter njih uslužbenci, tikajoč se plačilne lestvice, katerega hočejo železniške družbe razveljaviti, da bi lahko odpuščale ljudi ter potisnile plače navzdol, ker trdijo, da ne morejo shajati ter bodo falirale, če bodo morale še nadalje plačevati svojim uslužbencem dosedanje plače, bo za enkrat še obveljal, kot je odločila zvezna oblast za železniške uslužbence. Ta odločitev bo ostala pravomočna toliko časa, dokler ne bo zaključena preiskava, ki se sedaj vrši. Delavci v železniški službi smatrajo to odločitev za svojo zmago.

Boston, Mass., 11. februarja. — Različne industrije v državi Massachusetts poročajo, da je štetje v 267 tvornicah pokazalo, da se je zaposlenost od 1. decembra preteklega leta pa do 1. februarja tekočega povečala za en odstotek. Vsaka izmed 267 tvornic ima zaposlenih več kot 300 ljudi. Iz statistike je nadalje razvidno, da ni prišlo do 1. februarja v 16 tvornicah do nikakega skrčenja plač. Druge tvornice pa so skrčile plače ali pa odpravile bonus.

Po številnih pogajanjih, ki so se vršila med lastniki pivovaren v Newarku, Jersey City in Union Hill ter njih delavci, je prišlo sedaj do dogovora. Delodajalci so pripravljeni pustiti dosedanje plače do poteka obstoječega kontrakta, namreč do prvega maja tekočega leta. Če pa bodo cene živil med tem časom padle, bodo pivovarnarji tudi znižali plače.

STAVKA MESTO PONUDENEGA DELA.

Great Falls, Mont., 11. febr. — Može, katere je v zvezi s službo občina, da odpomor s tem nezaposlenosti in katerim je dala po pet dolarjev na dan so bili pozvani od Federal Labor Union, naj zastavkajo, da izsilijo s tem od unije predpisano dnevno plačo petih dolarjev in petdesetih centov.

Ljudje, ki so bili pozvani na stavko, štejejo komaj pol duca. Delali so v pritličju občinske vodovodne postaje, ko je prišlo povelje unije, da morajo zastavkati. Župana Newmana ni bilo v mestu in ni mogel vsled tega storiti korakov, da napravi konec stavki. (Plača petih dolarjev na dan je menda boljša kot pa sploh nobena in tistih petdeset centov bi pač lahko vsakdo utrpel ali pa naj bi jih plačali organizatorji ter veliki gospodje v uniji, ki žive udobno od delavskih žuljev.)

PRENAGLJENA NOVICA.

Včeraj so listi poročali, da je našel kanadski zrakoplovni poročnik Vezine svojo smrt, ko je zadel njegov aeroplan ob tla. Danes pa je došel ta poročnik popolnoma zdrav v Quebec ter izjavlja, da si ne more misliti, kako je prišla taka novica v liste.

RUSKO-POLJSKA POGODBA PODPISANA.

Helsingfors, Finska, 11. febr. — Včeraj je bila podpisana v Rigi mirovna pogodba med Rusijo in Poljsko. Tazadevno poročilo je došlo brezžičnim putem iz Moskve.

OPICA ŽRTVOVANA ČLOVEKU

Pariz, Francija, 11. februarja. — Le docteur (doktor), opica, ki je dala svoje žleze, katere so pred pred kratkim premestili v telo Arthurja Liardeta, sedemdeset let starega Angleža, se je pričela danes nenadoma opotekati v svoji kletki ter padla mrtva na tla.

Dr. Sergej Voronov, ki je vodil pomladilno operacijo in ki je imel posebno rad to opico, je rekel, da si ne more pojasniti nenadne smrti živali, ki je bila izvanredno živahna ter navidez ni prav nič trpela vsled izgube žlez.

Celi učinek kirurške operacije je pri tej opici je obstajal v velikanskem povečanju teka. Žival je zavzivala velike množine živil najbolj različne vrste.

Mr. Liardet in njegova lepa mlada žena se pripravljata, da se vrnejo koncem tega tedna v London. Mr. Liardet je rekel, da se čuti popolnoma mladim in da je prepričan, da bodo dobri učinki izvršene operacije trajni.

GOVERNER KANALNE CENE NA POTI V ZDR. DRŽAVE.

Panama, 11. februarja. — Guverner panamske kanalne cene, col. Chester Harding se je odpeljal včeraj v Združene države. Nadomestoval ga bo col. Jay J. Morrow.

MORILEC DVEH FANTOV OBESEN V ILLINOIS.

Marion, Ill., 11. februarja. — V občinski ječi so danes obesili Settina de Santida, ki je umoril dva mlada fanta v West Frakfordu.

ZANESLJIVO IN HITRO

oskrbuje DENARNA IZPLAČILA v stari domovini in opravlja druge bančne posle

Frank Sakser State Bank
82 Cortlandt Street New York

Rojaki, poslužajte se vseh zadevah te slovenske banke. ki je pod stalnem nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000.00 rezervnega zaklada.

Frank Sakser, predsednik.

Včeraj smo računali za pošiljatve jugoslovanskih kron po sledečih cenah:

300 kron		\$ 2.35	1,000 kron		\$ 7.50
400 kron		\$ 3.10	5,000 kron		\$ 37.25
500 kron		\$ 3.85	10,000 kron		\$ 74.00

Vrednost denarju sedaj ni stalna, menja se večkrat nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej. Mi računamo po ceni istega dne, ko nam poslani denar dosepe v roke.

Denar nam je poslati najbolj po Domestic Money Order, ali pa New York Bank Draft.

Frank Sakser State Bank
82 Cortlandt Street, New York

V londonskem delu bede.

Ko sem se mudil v Londonu, povabil me je moj prijatelj Patrick Ullathorne za peto uro zvečer pred "Ljudsko palačo" v Eastendu, da se napotim z njim od tam na enega onih izprehodov, ki nudijo opazovalce velikomestnega življenja najzanimivejši socialne slike sedanje družbe. Patrick je bil v eni eastendskih zupnij član Vincenejeve konference in je dobival vsak teden nalogo, da ponese društveno miloščino v kako ubožno rodbino. Pri tem poslu je bil seveda v dotiko z vsemi ljudskimi sloji in je imel priložnost, da globoko pogleda v ljudsko dušo in njene bolečine.

Naprosil sem ga, da ga s smem spremljati na takem izprehodu. Malo se je začudil, a me takoj povabil, da pojdem z njim v Whitechapel, najglasovitejši del londonskega mesta, ki je dosegel svetovno ime zaradi nepopisne bede, izpričnosti in zločinov, ki vladajo med tem zapuščenim, lačnim in zanemarjenim delavskim ljudstvom.

Eastend — vzhodni konec — je delavski del Londona. Tam na zahodni strani je mesto milijonarjev, vojvod in parlamentarcev, tu pa, okoli daleč razlegnjenege Temzi, nega pristanišča, se vrsti dok pri kakim strahom izgovarja bogati ljudje, ki na tleh in razkladajo ladje čeznega sveta, tu se dvigajo oblaki črnega dima iz tovarniških dimnikov, ter bijo hropeči kot se kopliti ob kamenita tla, ko te ulice, in temu ni najmanj kri prevažajo ogromne tovore; črne, vo to, da tudi mestna uprava ne umazane množice se peha za snatja tega mestnega dela po vsakdanjim kruhom, izmognane trebnega enake razsvetljave, kad dela in lakote ter upadajo od korja, ki jih vživajo bajne izložbe in zganja in zanemarjenosti.

Ko stopiš v ta del mesta, imaš pred seboj rod, ki tudi zunanje ne pade podoben prebivalcem bogate Londona. Otroci lačnih mater in proletarskih očetov so postali čisto drugo pleme, ki nosi na upadlih leiznazenja počasne smrti in ki mu iz notnih oči blišči sliki onih slabotnih strasti, ki jih počenja neprestana nezadovoljnost, a jih kroti telesna in duševna onemoglost.

Pripeljal sem se iz okolice mesta po železnici. Tla so nekoliko valovita, deloma peščena, ali pokrita s travniki. Pa kmalu se izgublja vlak med vrtovi majhnih hiš. Brez ometa stojijo tu v sami opet, na ozkem prostoru pritisnjene druga k drugi, in vsaka ima zadaj svoj "vrt", ki je izmerjen z največjo natančnostjo, da ne bi bil za eno ped daljši ali širši od sosednega. O borni vrtovi delavskih hiš! Nobenega drevesa ni v njih, nobene rože, nobene zelenjave. Le kupi smeti pokrivajo tla med lužami, in na tem ozkem prostoru, kjer edino na zemlji more roči delavce, da je vsaj najemnik, ki ima pravico do kosa zemlje, tuji milosti, dokler ga ne vržejo na cesto — na tem kosu zemlje, ki ga imenujejo svoj dom, kriče in se podi mnogotevni otroci, bedni, kakor neobčudene, umazane stene njihovega domovanja.

Dolge, nepregledne vrste teh hiš imajo nekaj nepopisno prazničnega in duhomornega. Človeško stanovanje bodi nekaj zunaj okvir njegove individualnosti. Zidal naj bi si ga po svojih željah, po svojem okusu, da bi in izrazil svoje misli in našel s svojjo udobnost. Zato je iznašel človeški duh različne zloge in staybinske načrte prilagodil onim najglobljim čustvom, ki vežejo moža na rodbino in oživljajo mater kot hišno gospodinjico. A tu je vse izdelano z neko mrzlo, tovarniško enakomernostjo, z najmanjšimi stroški in z najskromnejšimi zahtevami do golega življenja. Zdi se ti, kakor bi bil velik stroj izmetal iz sebe vse te hiše v grozni naglici in jih posejal v eno vrsto. Vse je dvonadstropno s prav plitvo streho, vse enakomerno umazano-rjavkasto. Povsod ista ozka vrata, iste stopnice, enaka okna, soba enaka sobi v grozni enoličnosti.

Ali se je potem čuditi, da se zabava mož v gostilni ob "baru" in da iščejo otroci zabave in pristoje po ulicah, kjer se križe preganjanje med prodajalnami in zganjarnjami? A ti so se srečni tu ob meji mesta. Se večja beda je tam, kamor nas nese hropeči vlak — v trebuskih mestih, da govorim s francoskim naturalizmom.

Lokomotiva zavijača, in vlak izginje v črni luknji z gluhim ropotom. Pa kmalu se oko privlači temote in vidi, da smo pod veliki stekleno streho, ki je pa od dima

Leta 1885. je bil Toynbee Hall sezidan, in odtlej so ustanovili v Londonu že mnogo takih zavodov, ki pa imajo večinoma verski značaj kot nekeke misijonske postaje med delavskim ljudstvom. In taki misijoni so res v veliko korist ljudstva. Angleško šolstvo je avtonomno (samoupravno) in ne pozna državnega pritiska. To je v marsikaterem oziru dobro, a v teh revnih krajih, kjer so vsled bede razvezane tudi rodbinske vezi, je kriv ta sistem, da velik del prebivalstva nima nobene izobrazbe. Univerze segajo zato po svojih "ekstenzijah" med ljudstvo in skušajo po svojih profesorjih in dijakih nadomestiti ljudstvu pomankujočo šolsko izobrazbo.

Tu sem dobil svojega prijatelja Patrika. "Hitiva", pravi, "da si ogledaš se 'Ljudsko palačo', predno greva na svojo pot! Pred večerom morava biti že doma. Jaz ne maram hoditi ponoči po Whitechapelu."

Cez široki Mile End Road sva šla proti severovzhodu do večjega, odprtega prostora, na katerega koncu se dviga jako zanimiva zgradba. V sredi je zaokroženo pročelje, ob vsaki strani pa se dviga čeden stolp.

"People's Palace", reče Patrick, "glejte: to je naša ljudska palača, zgrajena za zabavo in pouk delavskega ljudstva v Eastendu."

Impozantna zgradba pokriva s svojimi stranskimi dozidavami ogromen prostor. Začuden sem si ogledaval to velikansko stavbo.

"Kako je prišlo delavsko ljudstvo do tega zavoda?" sem vprašal spremljevalca.

"Začetek podjetja je bil v idealistični utopiji. Sir Walter Besant je v svoji noveli 'All Sorts and Conditions of Men' popisal z gorkimi barvami hišo sreče in razkošja — the Palace of Delight. Ta misel se je prišla angleškega občinstva, in optimisti so šli na delo. Mr. Barber Beaumont je daroval takoj par lepih tisočakov, ki so dali podjetju trdno podlago. Zdaj so se pa Angleži začeli kosati med seboj v darovih. Društvo sukarnarjev je dalo več tisočakov in se obvezalo prispevati znaten znesek kot letno podporo za pouk ljudstva. Dobrodelni zaklad fara notranjega mesta tudi prispeva vsako leto par tisočakov. Tako je fond znatno preskrbljen."

"Hm", pridenem jaz. "To naj bi se dalo posnemati v naši domovini! Pri nas moramo rešiti do zadnjega solda vse sami plačati ali izvežati iz žepov še večjih revežev, ako hočemo prirediti najmanjše predavanje v ljudski pouk."

Patrick me je peljal potem v to "palačo ljudske sreče". Najprej nas sprejme velikanska zborovna dvorana s primernimi stranskimi prostori — Queens Hall ali kraljeva dvorana imenovana — kjer se vrše veliki ljudski shodi. Vse ta oddelek je okrašen s kipi angleških vladarjev, kralje in državnikov, kajti monarhični čut Angležev se kaže celo v takih ustanovah, ki morajo služiti demokratskim tendencam. — Odtod stopimo v ljudsko knjižnico, ki je prirejena popolnoma za potrebe najširšega občinstva. Vse polno ljudi sedi okoli miz ali stoji okoli pultov, na katerih so razloženi časopisi. Še dalje je veliko kopalnice za plavanje, zimski vrt in nato sledi delavnice za stroje najrazličnejših vrst. Dalje pridemo v telovadnico, v razne čitalnice, si ogledamo vrlo prirejen kemik in fizikalni laboratorij ter stopimo v umetnopolno šolo z mnogostevilnimi krasnimi prostori.

"Velikanski načrt je to za ljudski izobraževalni zavod!" vzklidem, ko sem si ogledal površno te prostore.

Hišni uslužbenec, ki ga je poklical Patrick, pa nama je razlagal organizacijo šolstva v "ljudski palači".

(Konec prihodnjice.)

Besnična kazen.

"Meni se zdi, da ni kazen za bootleggerje dosti visoka."

"Tudi meni. Te vrage bi morali prisiliti, da sami pijejo robo, katero prodajajo."

Ni treba.

"Zakaj pa ne učijo v ožah nikake slovnice?" je vprašal nekdo. "Zakaj pa?" je odvrnil drugi. "Kot je čuti, je tukaj sploh ni kdo ne rabi."

Peč — Jalovec.

Dne 10. novembra 1920 se je podpisala smrtna obsodba stoletcev našega naroda. Natančno ime kraja, kjer se je to zgodilo, se zove: Sveta Margareta pri Rapallu v ligurijski Rivieri jugovzhodno od Genova.

Sv. Margareta je mesto, ki šteje 8000 prebivalcev in ima krasno lego na morskem obrežju. V ozadju je mesto naslonjeno deloma obraščeno, deloma skalovito goru Fino. Na zmernih višinah se svetlika množica gradčev, ki gledajo s fronte proti jugu ter sprejemajo ves dan žarke nebeske oble. Le premožni ljudje zahajajo v ta kraj. Po zimi se grejejo v neizčrpni solnčni gorkoti, v poletju pa se hladijo v milih sapicah južnega podnebnja in v prijetnih kopelih ligurijskega morskega zaliva. Na glavnem mestnem trgu se vzdiguje kip Kristofa Kolumba, ki je bil baje v genovski okoliščini doma. Razum Kolumbovega kipa dobiš še nekaj drugih pomnikov, na katerih čitaš imena Vittorio Emanuele II., Mazzini, Cavour in morebiti še kakšnega drugega velemoža italijanske narodnosti.

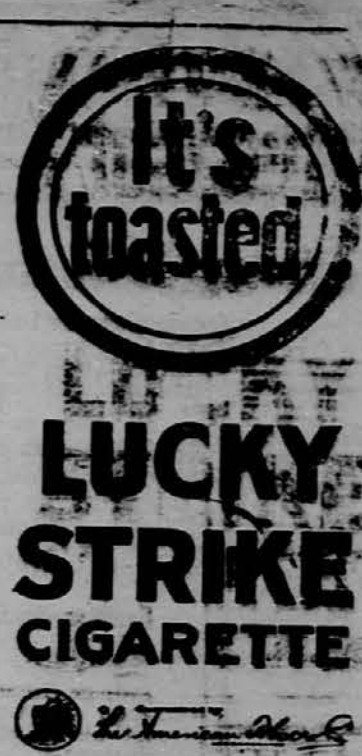
Tukaj torej, v tem razkošnem mestu, se je v sijajni vili ob šumecem šampanjcu z zlatim peresom podpisal najhujši udarec. Tukaj so se začrtale meje med Italijo in Jugoslavijo, tukaj se je slovensko ljudstvo s kratko potezo na zemljevidu, oropalo celih pokrajin, ki so jih mogocnjaki določili Italiji že takrat, ko še roben bersaglier ni dal niti enega strela na naše vojake. Prva delitev našega ozemlja se je izvršila v londonskem paketu, druga pa sedaj pri Sv. Margeriti poleg Genova. Nismo bili premagani z orožjem, ampak s koščekom popisanega papirja.

Kljub temu pogledjmo, kako se je odločila meja za Gorenjsko. Severozapadno (pravzaprav severo-severozapadno) od Rateč se vzdiguje med Karavankami vrh z imenom Peč v višini 1509 metrov nad morjem. Od naše strani je vrh pokrit deloma s smrekovim gozdom, deloma zaraščen s travo, na koroško stran pa kaže kameno obliko z navpičnimi pečnami, zato mu pravijo Peč. Po daljšem in zelo bistroumnem premišljevanju so prekrstili Nemezi to goro v Ofen. Mislili so namreč na isto peč, ki jo ima človek tako rad, ko stopi ob zimskem času v zakurjeno sobo.

Peč tvori sedaj gorsko točko, stoječo na meji med Jugoslavijo, Nemško Avstrijo in pa Italijo. Imenoval bi jo takšno treh držav. Ratečanje so pasli na njenih južnih obronkih že od pamtikeva ko, je govejo živino in drobnico, ker je bila občinska last. Ko so jo pa zasedli Lahi 21. novembra 1918, so napravili kptakomalo živne ovire in desedanje pravne posestnike odganjali proč, kakor da bi imeli oni, to je Lahi pravico do planine. In ne samo tukaj, temveč tudi na ravnihi so zasedli poljane, da so jih domačini z največjimi težavami obdelavali, v jeseni jim pa pridelkov še domu niso pustili spraviti. Ako je šel kdo po noči na krompir, da bi imel kaj jesti, ujeli so ga ter odvedli v Gorico ali Trst v preiskavo. Še z ročnimi granatami so streljali na domačine.

Raz vrh Peči naj bi šla sedaj meja med Jugoslavijo in Italijo preko Ponce na vrh Jalovec. Jalovec je za Triglavom največja gora, ki ima 2655 metrov morske višine. Ta črta, oddaljena dobrih deset minut od vasi Rateč, razkazuje občina skoro na polovico. Ako pri tem ostane, bodo imeli Ratečanje svoja posestva v dveh državah: Italiji bi pripadel rateški kolodvor in šest hiš rateške župnije, občina bi izgubila večino najboljših pašnikov ob vnožju Karavank in Julijskih planin, zajedno pa bi prešli obe jeziri pod Margartom v italijansko oblast.

Ko se bodo meje natančneje določevale, bo mogoče še kaj spremeniti v korist Jugoslavije. Občina Rateč nikakor ne more živeti v sedanjih okoliščinah. Kmetje morajo nazaj dobiti svojo posest, drugače postanejo navadni kočarji, ki si bodo morali iskati kruha v tujih krajih ali si ga služiti po prepovedanih potih. Naša vlada naj zastavi vso svojo moč za celokupnost te občine.

Napačni policijski detektiv pred ljubljansko poroto.

Franc Berlan, rojen 22. marca 1894 v Ljubljani, je sicer izkušen fotograf, toda pečal se ni s svojim poslom, marveč je veržil s tobakom in druge verzičke go-lufal. Amalija Čadež je dobavljala tobak nekemu Jožefu Lenčetu, kar je Berlan vedel in si je napravil skupno z Angelo Pečkom in Ljudmilo Berlan naert, po katerem naj bi šla Angela Pečková Čadeževi in ji rekli, da jo pošilja Jože Lenček z naročilom, da naj ji presrbi kolikor mogoče veliko zavojev finega urškega tobaka in cigaret. Pečkova in Berlanova naj bi šle po tobak, med tem ko bosta prevzemali tobak, bi pa stopil Berlan nenadoma v stanovanje in bi pod pretezo, da je detektiv, aretirala Pečkovo in Berlanovo in jima zapovedal, naj odneseta tobak in cigarete na policijo. Prestrašena Čadeževa se ne bo upala ugovarjati in ne bo ničesar storila, ker bo mislila, da je Berlan res policijski detektiv. Naert so v resnici izvedli. Pečkova je šla k Čadeževi in se dogovorila z njo, da ji bo prihodnji dan preskrbela večjo množino tobaka in cigaret, po kateri bo prišla. Čadeževa je pripravila Pečkovo s 356 zavojev finega turškega tobaka in 54 skateli egiptovskih cigaret v skupni vrednosti 3935 K 28 vin. Pečkova je prišla drugi dan po tobak in cigarete, žnjo je prišla tudi Berlanova. Ljudmila Berlanova je zavila del tobaka in cigare in odšla naprej. Pečkova je pa ostala tobak spravljala skupaj. Ko je prišla Berlanova iz stanovanja Čadeževe, je šel Berlan v stanovanje Čadeževe, ji pokazal neko knjižico, v kateri je bila njegova fotografija in ponarejeno potrdilo s štampiljo policijskega ravnateljstva, da je Berlan policijski detektiv; nato je napovedal Pečkovi aretacijo in ji zapovedal, da mora odnesti ves ostali tobak in cigarete z njim na policijo. Pečkova Angela je res odšla z Berlanom. Čadeževa je bila tako prestrašena, da ni ugovarjala, ker je mislila, da je Berlan detektiv, kateri jo je slučajno zalotil, ko je prekupevala tobak, a pozneje je zadevo naznanila policiji.

Berlan in njegovi pomočniki Pečkova in Berlanova so prodali tobak in cigarete za 3600 do 3700 kron. Od tega zneska so dali 600 kron Stanislavu Ostercu, ker jim je zvižčno goljufijo nasvetoval. Pečkova, Berlanova in Osterc so bili zaradi teh goljufij obsodeni pred deželnim sodiščem v Ljubljani. Mesece pozneje je izvedel Berlan podobno goljufijo pri Rozi Miklošič v družbi Franciške Valenta in Marije Rebotj. Vsi trije so odšli k Miklošičevi v Sisk, Berlan je čakal pred hišo, Valenta in Rebotjeva sta pa šli v stanovanje Miklošičeve, kjer je zaplenil "detektiv" Berlan Miklošičevi tobaka in cigarete v vrednosti 3350 kron. Miklošičeva je čez nekaj dni izsledila Valentovo in Rebotjevo in ju ovadila policiji. Valentovo je obsodilo deželno sodišče dne 25. majnika na 6. Rebotjevo pa na 8 mesecev ječe in sta kazni že presodili Franc Berlan

Boj za avtonomijo v Italiji.

Mišnost liberalne buržoazije je povsod anaka. Tako so se sedaj slučajno našli na eni politični plošči jugoslovanski in italijanski liberalni politiki in sicer glede vprašanja: avtonomija ali centralizem. Kakor bi pri nas demokrati radi uvedli centralizem potom ustave, tako na Italijanskem ultranacionalisti zagovarjajo obstoječi centralistični upravni sistem, ko gre za to, da se razširili na novopridobljene province bivše avstro-ogrske monarhije.

Dozdaj so namreč v teh pokrajinah več ali manj veljale upravne metode bivšega avstrijskega režima. Zdaj se mora odločiti, bodo li te province obdržale svojo avtonomijo prilagojeno novim državnim razmeram, ali pa naj se italijanski strogo centralistični upravni sistem več ali manj bistveno prenese tudi nanje.

Samoposebi je razumljivo, da se nove province temu odločno upirajo. Deželna, občinska, šolska in gospodarska avtonomija se je pokazala v Tridentu, na Goriškem in Tržaškem ter v Istri za tako koristno in smoteno, da bi njena odprava prinesla tem deželam ogromno škodo. Za Slovence in Nemece je ta avtonomija v narodnem in kulturnem oziru naravnost neobhodni pogoj obstoja, pa tudi italijanski del prebivalstva je za gospodarskega ozira stavlja visoko nad centralizem, ki se v sami Italiji ni obnesel. Italijanski centralizem neizmerno draži ves upravni aparat, goji birokratično samovoljo in je vzrok pomanjkanja gospodarskih in kulturnih potreb posameznih province. Pa tudi v narodnem oziru je avtonomija v Trentinskih in primorskih dežah za državo velikega pomena, ker omogočuje mirno in sporazumno sodelovanje italijanskega prebivalstva z drugojcičinim.

"Partito popolare" v novopriklapljenih provincijah je za avtonomijo, za katero se zavzema z vse odločnostjo tudi goriški deželni komisar dr. Pettarin. Z druge strani pa vemo, da misli "partito popolare" v Italiji sklopi prirediti akcijo za decentralizacijo uprave, kar bi seveda zelo pomoglo stališču primorskega prebivalstva. Centralisti se seveda zavzemajo za nasprotno in lomi kopje za eno.

Je takrat pobegnil in se klatil okoli, ko se je vrnil 2. avgusta v Ljubljano, ga je policija 12. sept. aretirala.

Berlana je zagovarjal dr. Kolcalj.

Berlan je rekel, da se čuti Jelena v obeh slučajih krivega. Zaposlen je bil pri fotografu na Jesenicah, potem ko je bil brez dela in je dobival 5 kron brezposelne podpore na dan. Svoja nastopa kot detektiv je odkritostno se smehljajoč povedal, kako je nastopal in zaplenjeval tobak kot detektiv.

Prototniki so na nje stavljeno vprašanje potrdili z 9 da in 3 ne. Dvorni svetnik Regally je razglasil sodbo, s katero se je obsodil Berlan na 1 leto težke ječe.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

Kašelj, prehlad, hripavost.

so v tem času splošne bolezni v letu. Skušajte se jih izbežati. Hitro ozdravljenje lahko prepreči resne posledice.

Severa's Cough Balsam

(preje Severov pljučni balzam) je bil uporabljen skozi štirideset let z izvirnim uspehom za zdravljenje hripavosti, ranjega grla, prehlada, pokašljanja in kašlja, ki prihaja iz sapnika. Prijeten zavitek. Odrasli, otroci in celo dojenčki ga lahko vzamejo. Na prodaj po lekarnah. Cena 26c in 50c.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

tralizem zlasti dr. Depiera iz Trsta. Njihovi razlogi so razlogom naših centralistov podobni kakor ječe jaju. Italija je nedeljiva, narodna enotna, onoežna država. Če bi se Slovanom in Nemcem kaj dovolilo, bi to bila le koncepcija iz praktičnih razlogov, ki bi v ničemer ne smela tangirati temeljev ustave niti bistveno izpremeniti obstoječega upravnega sistema. Princip popolne narodne paritete je seveda izključen. V glavnem gre centralizem za šolstvo, kjer se najbolj boje princip, pa samoodločbe in samoprave s svojega šovinističnega stališča.

Poljaki demobilizirajo.

Poljska vlada je sklenila demobilizirati 25 odstotkov častniškega zbora. Med drugimi bo vpokojenih 68 generalov in 600 polkovnikov. Istotako javljajo, da bosta v kratkem demobilizirana letnika 1895 in 1896.

Skrajšana doba vojaške službe v Španiji.

Vojni minister je danes ministrskemu svetu predložil načrt, po katerem naj bi se dolžnost vojaškega službovanja znižala na dobo dveh let.

Severomoravski Nemci.

ziasti "Bund der Landwirte", organizirajo odpor proti oddaji zita in skušajo z vsemi sredstvi izpodkopati gospodarsko moč čehoslovaške države. V več slučajih so državne nadzornike in revizorje preprepli in napodili kmetje iz vasi, kamor so prišli pregledovat ali prevzemati žito.

IŠČE SE USNJARJE.

Vprašajo naj samo oni, ki so večji delati na yardu, v Scrub house in Beam hands. Dobra plača, stalno delo brez delavskih nemirov. — Proctor Ellison, Co., Eikland, Pa.

SLOVENKE, POZOR!

Zelim se seznaniti s Slovenko v starosti od 25 do 35 let, naj si bo dekle ali vdova z enim ali dvema otrokoma, na to se ne oziram, samo da je poštenega obnašanja. Katera resno misli, naj mi piše in pismo priloži tudi sliko. Moj naslov: Fant od fare, Box 125, Export, S. R. Pa. (22-15-2)

Dr. Richterjev Močan družinski liniment

Pain-Expeller uporablja že več kot petdeset let v skoraj vsaki deželi na svetu.

Za revmatične bolečine, nevralgijo, ohromelost, izpahke, prenapetje mišic, za hitro odpravo zgodnjim prehladom je ta stari zanesljivi družinski prijatelj neprecenljive vrednosti.

Vsak lekarnar prodaja Pain-Expeller. Bodite gotovi, da vam ponudijo pristnega, z varnostno znamko "Sidro". Zavrinite vse drugo kot nadomestek in ponaredbo.

F. AD. RICHTER & CO.,
3rd Ave. & 25th St.,
Brooklyn, New York

Johnstown in okolica pozor.

Lepa prilika za fante in moške ki žele imeti lepo in dobro obleko, naj pridejo k meni in bodo sigurni, da bodo najbolje postrženi. Imam nove in najboljše vzorce posebno za sedanje spomladno sezono. Za vsa dela jamčim, da bo vsaki postržen in z mojimi delom zadovoljen. Delam po najnovejšem kroju; material za polnizo je prve vrste. V obliki poset se priporoča najtoplje

FLORIAN WIRANT

MERCHANT TAILOR

Cleaning, Pressing and Repairing

67 IRON STREET, (City PHONE 2798-3) JOHNSTOWN, PA.

